

Nr 91.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till avlöningar och omkostnader vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka m. m. jämte i ämnet väckt motion.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln, punkterna 24, 25, 27, 41 och 42, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1949/50 beräkna till Statens sinnessjukhus: Avlöningar resp. Omkostnader två förslagsanslag av 50 000 000 resp. 23 000 000 kronor, till Utrustning av nya sinnessjukhus ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor, samt till Statens anstalt för fallandesjuka: Avlöningar resp. Omkostnader två förslagsanslag av 640 000 resp. 236 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 123, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 11 mars 1949, föreslagit riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningarna för statens sinnessjukhus och för statens anstalt för fallandesjuka, som påkallas av vad departementschefen i statsrådsprotokollet förordad,

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens sinnessjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1949/50,

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens anstalt för fallandesjuka, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1949/50,

dels ock för budgetåret 1949/50 under elfte huvudtiteln anvisa till Statens sinnessjukhus: Avlöningar ett förslagsanslag av 49 800 000 kronor, till Statens sinnessjukhus: Omkostnader ett förslagsanslag av 23 200 000 kronor, till Utrustning av nya sinnessjukhus ett reservationsanslag av 1 220 000 kronor, till Statens anstalt för fallandesjuka: Avlöningar ett förslagsanslag av 670 000 kronor samt till Statens anstalt för fallandesjuka: Omkostnader ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

Statens sinnessjukhus: Avlöningar. I propositionen redovisas dels vissa förslag av statens sjukhusutredning av år 1943 rörande organisationen för sjukvårdsarbetet vid statens sinnessjukhus, dels ock av medicinalstyrelsen framlagda förslag rörande personalorganisationen och medelsbehovet för budgetåret 1949/50.

Vad beträffar frågan om läkarnas skriv- och expeditionsgöromål framhåller departementschefen i anslutning till vissa förslag av sjukhusutredningen angelägenheten av att läkarnas arbetskraft icke tagas i anspråk för rutinmässiga expeditionsgöromål utan att de i möjligaste mån få ägna sig åt sina väsentliga, sjukvårdande uppgifter. Normalorganisationen för skrivpersonal till läkarnas förfogande föreslås utökad, så att för varje överläkaravdelning finnes ett fast anställt biträde för skrivgöromål. Departementschefen har beträffande biträdespersonalens löneställning m. m. anfört följande.

Vad angår löneställningen för denna biträdespersonal synes intet vara att erinra mot att vid primärsjukhusen biträdena på sjukhuschefernas avdelningar genomgående — alltså oavsett antalet överläkaravdelningar — erhålla kanslibitrådes ställning. I enlighet härmed förordar jag, att två befattningar som kontorsbiträde i Ca 8, den ena avsedd för S:ta Annas och den andra för S:t Olofs sjukhus, fr. o. m. nästa budgetår utbytas mot kanslibitrådestjänster i Ca 11. Vid andra överläkaravdelningar än sjukhuschefernas vid primärsjukhusen samt vid sekundärsjukhus och sjukhus, som disponeras för sinnesslövärd, torde dessa biträden efter omständigheterna böra placeras i Ca 8 eller Cf 4—Ce 8. Detta innebär, att jag icke ansett mig kunna tillstyrka medicinalstyrelsens yrkande om placering av biträdena vid anstalterna för asociala imbecilla såsom kanslibitråden utan i detta avseende funnit övertvägande skäl tala för sjukhusutredningens ståndpunkt.

Jag delar även utredningens uppfattning, att skrivhjälp i erforderlig omfattning bör tillhandahållas de särskilda överläkarna för hjälpverksamhet och familjevård.

I syfte att tillgodose behovet av ökad skrivhjälp åt läkarna tillstyrker jag i det följande i samband med behandlingen av medicinalstyrelsens framställning om anslag till avlöningar vid sinnessjukhusen för nästa budgetår en viss ökning av antalet biträden för skriv- och kontorsgöromål i Cf 4—Ce 8. I den mån denna ökning icke visar sig vara tillräcklig för att fylla den normalorganisation, som jag nyss förordat, eller för att täcka hjälpverksamhetsöverläkarnas behov av skrivhjälp, förutsätter jag, att medicinalstyrelsen sedermera framlägger förslag om inrättande av det ytterligare antal befattningar, som kan befinnas erforderligt.

Såsom utredningen framhållit kan det tänkas, att den nyss föreslagna normalorganisationen ej i alla fall visar sig tillräcklig för att tillgodose läkarnas behov av skrivhjälp. Hinder synes därför icke böra möta mot att sjukhusen liksom f. n. tillhandahållas extra arbetskraft i erforderlig omfattning. Detta merbehov synes emellertid även, såsom påpekats av utredningen, kunna tillgodoses genom anskaffande av diktafoner. Jag utgår från att medicinalstyrelsen närmare överväger, i vilken utsträckning detta bör ske, och med anlitan av tillgängliga medel låter anskaffa diktafoner i den utsträckning, som därvid befinnes påkallad.

Sjukhusutredningen har vidare framlagt förslag beträffande vissa biträdesgöromål på vårdavdelningarna. Utredningen har föreslagit överflyttning av vissa enklare göromål till icke sjukvårdsutbildad arbetskraft, varvid en särskild biträdestjänst skulle inrättas för varje lugn och halvrolig avdelning. Departementschefen är icke beredd att nu taga ställning till detta förslag men förordar, att den tänkta organisationen under någon tid får prövas på några avdelningar vid ett antal sjukhus. För nästa

budgetår föreslås inrättande av 15 befattningar som avdelningsbiträden i lönegrad Ce 2 för nu ifrågakvarande försöksverksamhet.

I fråga om uppsyningspersonalens organisation vid statens sinnessjukhus har utredningen föreslagit betydande förändringar. Sålunda skulle denna personalgrupp avlastas åtskilliga arbetsuppgifter. Handläggningen av ärenden rörande sjukvårdspersonalens anställnings- och tjänstgöringsförhållanden skulle centraliseras till en, sjukhuschefen direkt underställd tjänsteman, benämnd personalföreståndare. Vidare skulle uppsyningspersonalens kamerala uppgifter i betydande utsträckning överflyttas till sjukhuskontoren. Slutligen föreslår utredningen en viss begränsning av den uppsyningspersonalen åliggande kontrollen av sjukvårdsarbetet på vårdavdelningarna. Antalet befattningshavare för det inre sjukvårdsarbetet, som f. n. i princip uppgår till två för varje överläkaravdelning, skulle härigenom kunna begränsas till i princip en för varje sådan avdelning. Denne befattningshavare skulle benämnas avdelningsföreståndare.

Departementschefen anser behov av en särskild befattningshavare för personalärenden föreligga vid varje sjukhus med mer än en överläkaravdelning och föreslår, att en förste uppsyningsman eller en första föreståndarinna avdelas för dessa uppgifter. I övrigt framläggas i olika hänseenden förslag till avlastning av kameralt arbete från uppsyningspersonalen.

Beträffande behovet av uppsyningspersonal m. m. anför departementschefen följande.

Genom den sålunda förordade avgränsningen i olika hänseenden av uppsyningspersonalens arbetsuppgifter och genom överförandet av personalärendena till särskilda tjänstemän synes en minskning kunna ske av antalet befattningar för uppsyningspersonal för det inre sjukvårdsarbetet. I princip synes det därvid för varje överläkaravdelning vara till fyllest med en sådan tjänst. Utredningen har för sin del föreslagit, att dessa tjänster skulle benämnas avdelningsföreståndare och placeras i Ca 18. För egen del kan jag i nuvarande läge icke tillstyrka en sådan lönegradsuppflyttning av första föreståndarinnorna, som detta skulle innebära. Jag föreslår därför, att nuvarande tjänstebestämmingar, förste uppsyningsman resp. första föreståndarinna, samt nuvarande lönegrader, Ca 18 resp. Ca 17, bibehållas.

På vissa större överläkaravdelningar synes det emellertid icke vara tillräckligt med endast en befattningshavare för hithörande arbetsuppgifter. Jag förordar därför, att på sådana överläkaravdelningar, där jämte överläkaren finnes anställd förste läkare med självständigt ansvar för viss del av avdelningen, såsom biträde åt förste uppsyningsmannen eller första föreståndarinnan bibehållas en uppsyningsman eller en föreståndarinna. Särskilda förste uppsyningsmanstjänster synas vidare böra finnas vid de fasta paviljongerna vid Sätters och S:t Gertruds sjukhus samt vid specialavdelningarna för psykopater vid S:t Sigfrids och Sidsjöns sjukhus. Vidare torde första föreståndarinetjänsterna vid Pärilby sjukhus och centralhemmet för familjevård i Korsberga böra bibehållas.

Av övriga tjänster bland den nuvarande, för det inre sjukvårdsarbetet avsedda uppsyningspersonalen torde föreståndarinetjänsterna för tjänstgöring vid läkarmottagning för somatisk vård, å läkemedelsförråd och å laboratorier böra utbytas mot överskötersketjänster, varvid i förekommande fall föreståndarinetjänsterna torde få upptagas på övergångsstat. Till

övergångsstat torde vidare böra överföras övriga övertaliga uppsyningsmans- och föreståndarinnestjänster, varvid tjänsternas innehavare, där så lämpligen kan ske, torde böra disponeras för tjänstgöring på vakanta eller nytillkommande överskötat- eller överskötersketjänster.

I avvaktan på en närmare undersökning vid varje enskilt sjukhus rörande genomförandet av den nya organisationen föreslås icke för nästkommande budgetår beträffande denna personalgrupp några ändringar i personalförteckningen för sinnessjukhusen.

Departementschefen har i samband med förslagen till personalförändringar för nästkommande budgetår upptagit frågan om rekryteringen av läkartjänsterna vid sinnessjukhusen.

Statens sinnessjukvårdsberedning har i en den 16 december 1948 överlämnad promemoria närmare belyst det f. n. ogynnsamma rekryteringsläget och har framhållit, att den främsta orsaken härtill vore att söka i utvecklingen av inkomstförhållandena för sinnessjukläkarna. Enligt beredningens mening vore det ifråkomligt, att inkomstläget för sinnessjukvårdsläkarna så väsentligt förbättrades, att förutsättningar skapades för en rättvis fördelning av tillgängliga läkarkrafter mellan olika grenar av sjukvården. I detta syfte föreslår beredningen, att samtliga överläkartjänster i Ca 30 och Ca 31 uppflyttas till Ca 32, d. v. s. den lönegrad, i vilken 16 av de sammanlagt 61 överläkartjänsterna f. n. äro placerade, att överläkare, som skulle tjänstgöra som sjukhuschef, tillerkännes ett särskilt styresmannaarvode å 1 200 kronor för år samt att härutöver samtliga överläkare erhålla avlöningsförstärkning å 5 000 kronor för år. Vidare föreslås avlöningsförstärkning med 4 000 kronor till förste läkarna i Ca 31 och 3 000 kronor till andre läkarna i Ca eller Ce 29. Avlöningsförstärkningen till andre läkare skulle dock icke utgå förrän efter två års tjänst i lönegraden, vilket motsvarade den tid, som fordrades för behörighet till ordinarie tjänst.

Departementschefen har i denna fråga anfört följande.

Det av beredningen behandlade spørsmålet är av vital betydelse för den statliga sinnessjukvården. Antalet läkartjänster vid sjukhusen understiger f. n. avsevärt det antal, som måste anses minimalt nödvändigt för att bedriva en effektiv vård, och skulle alltså i och för sig behöva ökas. Som beredningen framhållit kunna emellertid icke ens de befintliga läkartjänsterna besättas med kompetenta innehavare. Svårigheterna härutinnan tilltaga alltmer. Om denna oroväckande utveckling icke kan hejdas, motser jag inom en nära framtid en situation, då man vid vissa sjukhus har en sådan underbemanning av läkartjänsterna, att vården måste bli eftersatt på ett oförsvarligt sätt. Det framstår under sådana förhållanden såsom en angelägenhet av utomordentlig vikt, att särskilda åtgärder vidtagas för att underlätta rekryteringen till sinnessjukhusens läkartjänster. Även om jag alltså är fullt ense med sinnessjukvårdsberedningen om nödvändigheten av att sådana åtgärder snarast vidtagas, anser jag mig likväl, med hänsyn till den stränga återhållsamhet i lönereglerings- och liknande frågor, som f. n. är påkallad, icke kunna förorda, att redan för nästa budgetår en förbättring beslutas av de ekonomiska villkoren för de statliga sinnessjukläkarna.

Beträffande personalorganisationen för nästkommande budgetår förordas i anledning av medicinalstyrelsens förslag betydande förändringar, vilka kunna sammanfattas sålunda.

Följande *ordinarie tjänster* tillkomma, nämligen 4 förste läkare i Ca 31, 1 överläkare i Ca 30, 2 kontorister i Ca 13, 1 första föreståndarinna i Ca 17, 2 föreståndarinnor i Ca 14, 6 överskötare i Ca 13, 5 förste skötare i Ca 12, 7 översköterskor i Ca 12, 69 skötare i Ca 11, 15 första sköterskor i Ca 10, 88 sköterskor i Ca 8, 4 hantverksföreståndare i Ca 12, 3 hantverkare i Ca 10, 1 föreståndare för djurstall i Ca 10, 1 ekonomibitråde i Ca 9, 1 sömmerska eller väverska i Ca 7 och 9 ekonomibiträden i Ca 6. Å andra sidan skulle följande *ordinarie tjänster* indragas, nämligen 3 kontorsbiträden i Ca 8, 1 förste uppsyningsman i Ca 18, 1 bageriföreståndare i Ca 10, 1 yttre nattvakt i Ca 10 och 1 föreståndare för djurstall i Ca 9. Från övergångsstaten skulle vidare avföras 1 bokhållare i Ca 19, 1 chaufför i Ca 10 och 1 post- och stadsbud i Ca 10.

Vidare skulle tillkomma följande *icke-ordinarie tjänster*, nämligen 3 andre läkare i Ce 29, 1 assistent i Ce 19, 10 biträden för skriv- och kontorsgöromål i Cf 4—Ce 8, 34 skötare i Ce 11, 1 socialassistent i Ce 11, 44 sköterskor i Ce 8 och 4 ekonomibiträden i Ce 3, medan å andra sidan skulle indragas 2 hantverkare i Ce 10 och 9 ekonomibiträden i Ce 2.

Sammanlagt föreslås alltså i detta sammanhang inrättande av 298 tjänster vid sinnessjukhusen, varav 212 ordinarie och 86 icke-ordinarie. Av dessa tjänster avses 95 för nytillkommande vårdplatser och 203 för förstärkning av personalen för befintliga vårdplatser m. m.

Till ovanstående personalförändringar för nästa budgetår tillkomma de i det föregående nämnda förslagen om dels utbyte av 2 befattningar som kontorsbitråde i Ca 8 mot kanslibiträdestjänster i Ca 11, dels ock inrättande av 15 tjänster som avdelningsbiträden i Ce 2 för viss försöksverksamhet i organisatoriskt hänseende.

Enligt beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1949/50 föreslås en uppräkningsanslag från för innevarande budgetår anvisade 48 650 000 kronor till 49 800 000 kronor.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän har höjts med 1 050 000 kronor.

Under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, tillkomma enligt propositionen särskilda arvoden å 1 200 kronor till två förste läkare, varjämte beräknas dels sammanlagt 3 900 kronor för arvoden till vissa predikanter, dels 990 kronor för arvode till sekreteraren hos direktionen för Västra Ny sjukhus, dels ock tillhoppa i runt tal 1 500 kronor för ökning av antalet arvoden för tjänstgöring å s. k. fast paviljong, för orgelspelning vid Västra Ny sjukhus samt för vissa vaktinästargöromål. Härjämte föreslås, att under posten upptages ett belopp av 2 500 kronor för arvode till en röntgenläkare vid Mariebergs sjukhus. Å andra sidan har posten nedräknats med 600 kronor, som utgår till den

nuvarande hjälpverksamhetsläkaren vid detta sjukhus. Anslagsposten har i sin helhet uppräknats med ett till 10 900 kronor avrundat belopp.

I fråga om anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har till följd av de föreslagna personalförändringarna en uppräkning ägt rum med 400 000 kronor.

För rörligt tillägg har beräknats ett med 310 900 kronor minskat belopp.

Utskottet har i förevarande sammanhang till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Ståhl m. fl.* väckt motion (II: 326), vari hemställts, att riksdagen ville besluta genomförande av de löneförbättringar för den statliga sinnessjukvårdens läkare, som föreslagits av sinnessjukvårdsberedningen.

Beträffande de skäl, motionärerna åberopat till stöd för sin hemställan, hänvisas till motionen.

Statens sinnessjukhus: Omkostnader. Ifrågavarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 20 250 000 kronor.

För nästkommande budgetår föreslås en uppräkning med 15 000 kronor av anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare. I anslutning härtill har departementschefen uttalat, att hinder icke bör möta att vid sådana sjukhus, där det kan anses erforderligt och lämpligen kan ske, förordna läkare utanför sjukhusen som verksläkare.

Anslagsposterna till reseersättningar och expenser ha höjts med 45 000 kronor resp. 540 000 kronor.

För övriga utgifter har beräknats en ökning med 2 350 000 kronor. Av ökningen i medelsbehovet hänföra sig 535 000 kronor till inventarier, 50 000 kronor till tvätt och renhållning, 800 000 kronor till utspisning, 700 000 kronor till linne, gång- och sängkläder, 250 000 kronor till läkemedel m. m., 45 000 kronor till familjevård och 30 000 kronor till automobiler och transporter. Övriga poster ha minskats med 60 000 kronor.

Vad beträffar utspisningen har medicinalstyrelsen återkommit till sitt tidigare framlagda förslag om förbättring av patientkosten vid sinnessjukhusen genom införande av s. k. enhetskost, d. v. s. i huvudsak samma kost för patienter och befattningshavare. Styrelsen framhåller, att den ansåge, att en väsentlig och snar förbättring av patientkosten vid sinnessjukhusen vore så angelägen ur vårdsynpunkt, att styrelsen nu ifrågasatte införande av enhetskost med början under nästkommande budgetår i största möjliga utsträckning. Det hade emellertid framkommit, att vid en del sjukhus enhetskost icke skulle kunna genomföras, förrän vissa förstärkningar av kökspersonalen skett. Vid vissa sjukhus krävdes vidare modernisering och utökning av köksutrustningen m. m. På grund härav syntes enhetskostens införande få ske successivt och icke så snabbt som tidigare avsetts. I enlighet härmed föreslår styrelsen nu endast en första anslagsökning för ändamålet med 1 200 000 kronor.

Departementschefen har med hänsyn till de avsevärda kostnader, som ett generellt införande av enhetskost skulle komma att medföra, sett sig nödsakad att även i år avstyrka, att beslut fattas härom. Då emellertid en försöksverksamhet i begränsad omfattning skulle vara av stor betydelse för att vinna erfarenheter bl. a. rörande den lämpligaste utformningen av de nya koststaterna och den förbättrade kostens eventuella inflytande på patienternas hälsotillstånd, förordas, att medel anvisas för en sådan försöksverksamhet vid förslagsvis två sjukhus. För detta ändamål beräknas ett belopp av i runt tal 200 000 kronor.

Anslaget har i sin helhet beräknats till 23 200 000 kronor, innebärande en ökning med 2 950 000 kronor.

Utrustning av nya sinnessjukhus. För detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 425 000 kronor.

För nästkommande budgetår framläggas förslag om anvisande av sammanlagt 1 050 000 kronor för utrustning av nyttillkommande lokaler eller för komplettering av utrustningen för vissa nyligen ianspråkta lokaler vid Mariebergs, S:t Jörgens, Ryhovs, Sundby, Birgittas, Vipeholms och Ulleråkers sjukhus samt vid sekundäravdelningarna i Ribbingelund, Rosöga och Olofsfors. Vidare beräknas 120 000 kronor för fortsatt anskaffning av röntgenutrustning och 85 000 kronor för anskaffande av medicinsk utrustning av annat slag till sinnessjukhusen.

Med hänsyn till förefintlig behållning å 35 000 kronor föreslås anslaget skola anvisas med 1 220 000 kronor.

Statens anstalt för fallandesjuka: Avlöningar. Till detta ändamål har för löpande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 640 000 kronor.

En kontorsbiträdestjänst i Ca 8 föreslås utbytt mot en befattning som biträde för skriv- och kontorsgöromål i Cf 4—Ce 8. Anslaget har vidare med hänsyn till belastningen uppräknats med 30 000 kronor. Ökning har föreslagits beträffande anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän med 45 000 kronor och minskning beträffande anslagsposterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och till rörligt tillägg med resp. 13 000 kronor och 2 000 kronor.

Anslaget skulle sålunda för nästkommande budgetår behöva anvisas med 670 000 kronor.

Statens anstalt för fallandesjuka: Omkostnader. Ifrågavarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 236 000 kronor.

För nästkommande budgetår beräknas anslagsbehovet till 240 000 kronor. Härutöver förordas, att under delposten till inköp och underhåll av inventarier tillfälligt anvisas ett belopp av 10 000 kronor för utbyte av anstaltens år 1937 inköpta lastbil mot en mindre, ur driftsynpunkt mer ekonomisk lastbil. I enlighet härmed skulle anslaget upptagas till 250 000 kronor.

Utskottet. Vad beträffar frågan om läkarnas skriv- och expeditionsgöromål synas nu rådande förhållanden påkalla åtgärder i rationaliserande syfte. Sjukhusutredningens av departementschefen biträdde förslag till normalorganisation för skrivpersonal till läkarnas förfogande torde möjliggöra en betydande avlastning av rutinmässiga arbetsuppgifter från läkarna och utskottet kan med hänsyn härtill tillstyrka nämnda förslag. Vid organisationens utformning bör vederbörlig hänsyn tagas till de från läkarhåll uttalade önskemålen om att skrivbiträdena jämväl kunna tjänstgöra som stenografer. Kungl. Maj:ts förslag beträffande lönesättningen för ifrågavarande biträdespersonal har icke givit utskottet anledning till erinran.

Sjukhusutredningen har beträffande biträdesgöromålen på vårda vdelningarna framlagt vissa förslag, som syfta till överförande av enklare göromål på icke sjukvårdsutbildade biträden. Generellt skulle inrättas en sådan befattning för varje vårdavdelning för lugna eller halvroliga patienter. Utskottet ställer sig tveksamt till möjligheterna att på denna väg åstadkomma rationalisering av sjukvårdsarbetet i den utsträckning utredningen beräknat. Såsom i vissa remissyttranden framhållits kan det befaras bli svårt att avgränsa det arbete, som skulle utföras av de föreslagna avdelningsbiträdena, från det egentliga sjukvårdsarbetet. Härigenom kunna svårigheter uppstå att effektivt utnyttja arbetskraften. Utskottet vill emellertid icke motsätta sig, att möjligheterna till besparingar genom anordningar av ifrågavarande slag göras till föremål för närmare undersökning. Med hänsyn härtill tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av 15 befattningar som avdelningsbiträden i Ce 2, vilka befattningar skulle utnyttjas för att försöksvis pröva den tänkta organisationen vid ett antal avdelningar.

Kungl. Maj:ts förslag i fråga om uppsyningspersonalens organisation har icke givit utskottet anledning till erinran.

Departementschefen har i anslutning till medicinalstyrelsens förslag rörande personalorganisationen för nästkommande budgetår upptagit frågan om rekryteringen av läkartjänsterna vid sinnessjukhusen. Denna fråga har närmare berörts av statens sinnessjukvårdsberedning i en den 16 december 1948 överlämnad promemoria, därvid beredningen framlagt vissa förslag syftande till förbättring av sinnessjukvårdsläkarnas inkomstläge. Departementschefen har för egen del framhållit vikten av att snara åtgärder vidtagas till underlättande av rekryteringen till sinnessjukhusens läkartjänster, men har icke i nuvarande läge ansett sig kunna förorda någon förbättring av läkarnas ekonomiska villkor.

I motionen II: 326 har hemställts, att de av sinnessjukvårdsberedningen föreslagna löneförbättringarna skola genomföras. Motionärerna ha dels åberopat det material, som av beredningen framlagts till stöd för dess förslag, dels ock i övrigt framhållit bl. a., att nyrekryteringen av läkare till den statliga sinnessjukvården sedan flera år praktiskt taget helt upphört. En utveckling med nuvarande tendens komme inom ganska snar framtid

att medföra ett läge, då endast överläkartjänsterna vore tillsatta med ordinarie, svenska läkare. Ett försök måste göras att hejda denna utveckling, vars konsekvenser för sjukvårdens standard måste bli ödesdigra och irreparabla för årtionden framåt.

Ifrågavarande spørsmål är onekligen ägnat att inge allvarliga bekymmer. Utvecklingen i fråga om rekrytering av läkarpersonal inom sinnessjukvården synes komma att ytterligare skärpa svårigheterna att förvärva kompetenta läkare, vilket i sin tur medför allvarlig risk för en sänkning av vårdstandarden. Utskottet anser redan de förhållanden, som i nämnda hänseende för närvarande äro rådande på våra sinnessjukhus, otillfredsställande. Så snart läget så medgiver, bör en förbättring på detta område åstadkommas. Det torde få anses uppenbart, att sinnessjukvårdsläkarnas ekonomiska förmåner i hög grad bidragit till de nuvarande rekryteringssvårigheterna, och utskottet hyser därför i princip den uppfattningen, att en förbättring av dessa förmåner snarast bör komma till stånd, så att jämvikt uppnås med förhållandena inom andra områden av sjukvården. Med hänsyn till den stränga återhållsamhet i fråga om lönerregleringar, som man i det nuvarande läget nödgas iakttaga på alla områden, anser utskottet likväl — i likhet med departementschefen — någon sådan förbättring icke kunna genomföras under nästa budgetår. Ehuru utskottet till fullo delar de synpunkter, som i denna fråga kommit till uttryck i motionen, är utskottet sålunda icke för närvarande berett tillstyrka motionärernas hemställan.

Vad därefter angår personalorganisationen vid sinnessjukhusen för nästkommande budgetår har utskottet funnit sig kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Bland dessa förslag ingår bl. a. utbyte av en befattning som förste uppsyningsman i Ca 18 vid Birgittas sjukhus mot en befattning som första förståndarinna i Ca 17. Det torde få förutsättas att det, innan ett sådant utbyte verkställs, närmare undersökes, vilka erfarenheter, som på andra sjukhus kunna föreligga rörande lämpligheten av en sådan organisation.

Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1949/50 under anslaget till Statens sinnessjukhus: Avlöningar, vilket slutar på ett sammanlagt belopp av 49 800 000 kronor, har utskottet funnit sig kunna godtaga.

Under anslaget till Statens sinnessjukhus: Omkostnader har departementschefen bl. a. upptagit frågan om införande av enhetskost vid statens sinnessjukhus och därvid föreslagit en uppräknig av anslaget med 200 000 kronor för att möjliggöra en försöksverksamhet i begränsad omfattning. Utskottet anser i och för sig skäl föreligga för genomförande av en förbättrad kosthållning för patienterna på sinnessjukhusen men finner de kostnadsökningar, som beräknats förenade med ett generellt införande av enhetskost, höga. Skäl torde emellertid föreligga för en försöksverksamhet i av departementschefen föreslagen omfattning, varför utskottet tillstyrker detta förslag. Vid dessa försök torde särskild uppmärksamhet

böra ägnas åt möjligheterna att i samband med införandet av enhetskost genomföra rationalisering av tillredningen och utspisningen av kost m. m., varigenom kostnadsökningen skulle kunna begränsas.

I anledning av vad departementschefen därom anfört har utskottet icke något att erinra mot att den under ifrågavarande anslag upptagna delposten till diverse utgifter, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, får anlitas för anordnande av efterutbildningskurser av olika slag för läkare vid sinnessjukhusen.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande medelsanvisningen under ifrågavarande anslag.

Ej heller i fråga om anslaget till Utrustning av nya sinnessjukhus finner utskottet anledning frångå Kungl. Maj:ts förslag. Vad särskilt beträffar anskaffningen av röntgenutrustning torde genom den för nästa budgetår beräknade medelsanvisningen å 120 000 kronor samtliga större och medelstora primärsjukhus kunna förses med sådan utrustning.

Vad slutligen beträffar anslagen till Statens anstalt för fallandesjuka: Avlöningar och Statens anstalt för fallandesjuka: Omkostnader tillstyrker utskottet de i propositionen framlagda förslagen.

Under åberopande av det anförda och med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag beträffande de delar, som icke av utskottet i det föregående särskilt berörts, hemställer utskottet,

A. att motionen II: 326 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

B. att riksdagen må

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningarna för statens sinnessjukhus och för statens anstalt för fallandesjuka, som påkallas av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 11 mars 1949 förordat;

II. godkänna följande avlöningsstat för statens sinnessjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1949/50:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 28 050 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 118 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 17 000 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 4 631 500

Summa förslagsanslag kronor 49 800 000;

III. godkänna följande avlöningsstat för statens anstalt för fallandesjuka, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1949/50:

Avlöningsstat.

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 360 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 1 900
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 245 000
4.	Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 63 100

Summa förslagsanslag kronor 670 000;

IV. för budgetåret 1949/50 under elfte huvudtiteln anvisa

a) till *Statens sinnessjukhus: Avlöningar* ett förslagsanslag av 49 800 000 kronor;

b) till *Statens sinnessjukhus: Omkostnader* ett förslagsanslag av 23 200 000 kronor;

c) till *Utrustning av nya sinnessjukhus* ett reservationsanslag av 1 220 000 kronor;

d) till *Statens anstalt för fallandesjuka: Avlöningar* ett förslagsanslag av 670 000 kronor;

e) till *Statens anstalt för fallandesjuka: Omkostnader* ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

Stockholm den 26 april 1949.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Rickard Lindström, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Boman, Mannerskantz, Iwar Anderson, Heiding, Gillström, Johan Eric Ericson, Sundelin och fru Svensen; samt

från andra kammaren: herrar Ward, Malmberg i Skövde, Bergström, Boman i Kieryd, Hjalmarson, Mårtensson i Uddevalla, Wallentheim, Rubbestad, Onsjö, Widén, fru Ericsson i Luleå och herr Henriksson.